

PRAKSISVEILEDER FOR KULTURSKOLEN

Norsk kulturskoleråd - 2022

Praksisveileder for kulturskolen

Første utgave – Oktober 2022

Utgitt (*digitalt*) av Norsk kulturskoleråd

kulturskoleradet.no

Tilbakemeldinger på dokumentet, eller spørsmål:

Rønnaug Rummelhoff Bakke:

ronnaug.bakke@kulturskoleradet.no

Forord.....	4
Innledning	5
Sammendrag – Forventninger og anbefalinger i praksissamarbeid.....	6
1 Nasjonale føringer for kulturskolen som praksisarena	8
1.1 Rammeplan for kulturskolen – Mangfold og fordypning.....	8
1.2 Meld. St. 18 (2020–2021) Oppleve, skape, dele – <i>Kunst og kultur for, med og av barn og unge</i>	10
1.3 Forskrift om rammeplan for PPU	11
1.4 Nasjonale retningslinjer for PPU.....	11
1.5 Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning.....	12
1.6 Lærerutdanning – 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene	13
1.7 Kulturskolens kompetansebehov	14
2 Praksisopplæring i kulturskolen	16
2.1 Organisering av praksisopplæring i kulturskolen.....	16
2.2 Innhold i praksis.....	17
2.3 Kulturskolens praksissamarbeid med UH	18
2.3.1 Forarbeid til praksis	18
2.3.2 Oppfølgingsmøte på praksiskulturskolen	19
2.3.3 Hva må til for å øke kvaliteten i praksisopplæring?	19
2.4 Roller og ansvar i samarbeidet om praksisopplæring.....	20
2.4.1 Skoleeier	20
2.4.2 Rektor ved praksiskulturskolene	21
2.4.3 Praksislærer ved kulturskolen	21
2.4.4 Praksisveileder fra UH-institusjonen	21
2.4.5 Utdanningsinstitusjonens faglærere og samarbeid med praksisveileder	22
2.4.6 Studenten	22
2.4.7 Praksissamtalen	22
3 Kulturskolen som forsknings- og utviklingsarena (FoU).....	24
3.1 Studentens forskningsarena	24
3.1.1 Veiledningsordningen.....	25
3.1.2 Kulturskolebasert vurdering for læring (KulVFL)	25
3.1.3 Forskning på egen praksis	26
3.1.4 På vei til universitetskulturskole	26
3.1.5 Fremtidens kulturskole.....	26
3.1.6 Kulturskolen som inkluderende kraft i lokalsamfunnet (KIL)	27
3.1.7 Koordinert kulturarbeid.....	27
3.1.8 Pedagogisk utviklingsarbeid	27
Ressursliste	28

Forord

Norsk kulturskoleråd er til for å bidra til utvikling i det kommunale kulturskolefeltet. For at de kompetansene som trengs i fremtidens kulturskole skal kunne utvikles, er det viktig med godt samarbeid mellom kulturskolene og utdanningsinstitusjonene. Vi har sett at det er et uutnyttet potensial her, og tatt initiativ til et målrettet arbeid for å legge til rette for et enda bedre samarbeid mellom universitets- og høgskolesektoren gjennom studentpraksis som del av en yrkesutdanning.

Rammeplanen for PPU-utdanningen – utdanningsveien de fleste kulturskolelærere går – gir rom for at inntil halvparten av praksis kan legges til kulturskolen. Da er det naturlig at utdanningsinstitusjonene benytter seg av dette. Vi må sikre at praksisen i kulturskolene er representativ for hvordan yrket skal være i fremtiden, og at den blir en godt integrert del av kulturskolelærerutdanningen. Det trengs utviklingsorienterte kulturskoler, med et bevisst forhold til det å være praksis-kulturskole, som søker samarbeid med utdanningsinstitusjoner og gir kompetent veiledning.

Arbeidet med dette har pågått en god stund, og er godt forankret i Norsk kulturskoleråd så vel som hos nasjonale myndigheter. Dette dokumentet er utviklet av FoU-avdelingen i Norsk kulturskoleråd. Skrive- og utviklingsprosessen er ledet av Rønnaug Rummelhoff Bakke og Merete Wilhelmsen, begge rådgivere i Norsk kulturskoleråd, med svært god hjelp fra Inger Anne Westby (medlem i ressursteam for Norsk kulturskoleråd). Med oss har vi også hatt en rekke representanter fra kulturskoler og fra universitet og høgskoler som har gitt råd og delt erfaringer. Vi vil takke dem spesielt!

Vi har kalt det en «praksisveileder», og det skal ramme inn og løfte fram noen av mulighetene de kommunale kulturskolene har til samarbeid med universitet og høgskoler samt én av de viktigste forutsetningene for at barn og unge skal ha et godt kulturskoetilbud: Godt forberedte og kompetente kulturskolelærere.

Dokumentet er ikke tenkt som en bruksanvisning eller et statisk dokument. Det inneholder relevant informasjon som kan være viktig å ha med seg når en arbeider med å utvikle kulturskolen som praksisarena. Vi håper at denne første versjonen kan prøves ut, og vi ser for oss at den revideres ganske raskt. Vi vil legge opp til informasjonswebinarer og lage arenaer for erfaringsdeling både for kulturskoler og UH-institusjoner, der tematikken behandles med utgangspunkt i dette dokumentet.

Vi ønsker tilbakemeldinger fra dere som leser, slik at dokumentet kan oppdateres og på best mulig måte legge til rette for fruktbare utviklingsprosesser i kulturskolen, og kulturskolen i samarbeid med UH-sektor. Tilbakemeldinger kan sendes til ronnaug.bakke@kulturskoleradet.no. Lykke til!

Morten Christiansen
Direktør

Anders Rønningen
FoU-leder

Innledning

Kulturskolen er et lovpålagt skoleslag, hjemlet i [Opplæringslovens §13-6](#):

Alle kommuner skal aleine eller i samarbeid med andre kommuner ha eit musikk- og kulturskoetilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.

Stortingsmeldinga om barn og unges tilgang til kunst og kultur, [Opplæringslovens §13-6](#), signaliserer et behov for å løfte fram kulturskolen som praksisplass i kunstfaglige lærerutdanninger.

Kulturskolerådet har i samarbeid med universitets- og høgskolesektoren starta eit arbeid med å løfte fram gode rettleiingspraksisar i kulturskolar og utvikle ei norm for godt samarbeid om rettleiing og nødvendig rettleiingskompetanse i kulturskolen. (Meld. St. 18 2020–2021, s. 78)

For å øke kvaliteten i praksisopplæring, trenger praksisskolene økt kompetanse innenfor veiledning og vurdering, slik det vises til i de nasjonale retningslinjene for praktisk-pedagogisk utdanning (PPU). Den enkelte kulturskoles utviklingsfokus er avgjørende for praksisopplæring både når det gjelder undervisningspraksis og samarbeid om FoU.

- Hvordan blir kulturskolen en attraktiv praksisarena?
- Hva kan kulturskolen tilby utdanningsinstitusjonen?
- Hva trenger kulturskolen i samarbeidet med utdanningsinstitusjonen?
- Hvilke samarbeidsstrukturer må etableres mellom skoleleder, praksislærer og skoleeier for å sikre god kulturskolepraksis?
- Hvilke samarbeidsarenaer mellom kulturskole og grunnopplæring kan bidra til at praksis blir relevant for yrkesroller studenten kvalifiseres for?
- Hva innebærer det for kulturskolen å være utviklingsorientert?

Sammendrag – Forventninger og anbefalinger i praksissamarbeid

Norsk kulturskoleråd har på grunnlag av kjennskap til kulturskolene i Norge forventninger til kommunene/kulturskolene i et praksissamarbeid. Det er også naturlig å ha forventninger til samarbeidet med utdanningsinstitusjonene, men dette er ikke vårt hovedanliggende i denne veilederen. Utdanningsinstitusjonene styrer etter eget lovverk og egne programplaner for sine lærerutdanninger – PPU (kap. 1.3)

Våre anbefalinger i denne veilederen vektlegger roller, oppgaver og ansvar de ulike partene i samarbeidet kan ha, og oppsummeres slik:

Praksissamarbeid skoleeier, kulturskole, student og utdanningsinstitusjon.

Det anbefales at kulturskolepraksis gis i minst to av rammeplanens program.

Det anbefales at kulturskolepraksis gjøres i hele dager og i sammenhengende uker, og at studenten er til stede alle fem dager i uken.

Det anbefales at praksisen strekker seg over en lengre sammenhengende tid, som tre pluss tre uker, eller seks uker i strekk. Dersom studenten er i jobb, bør det søkes permisjon fra denne.

Studenter som er tilsatt i kulturskolen og ønsker praksis på egen arbeidsplass, bør ha minimum 50 prosent av sin praksis med andre elevgrupper og arbeidsområder enn dem som er definert inn i egen stilling. Dersom veileder er fra samme arbeidsplass, må en være oppmerksom på habilitet i samarbeid med UH-institusjonen.

Skoleeier og utdanningsinstitusjon avklarer forventninger til hverandres roller og oppgaver.

Skoleeier

Skoleeier legger til rette for en praksis på tvers av ulike kommunale tjenesteområder med utgangspunkt i kulturskolen når dette er avtalt med utdanningsinstitusjonen.

Skoleeier skal jobbe for kombinerte stillinger, slik at praksis blir relevant for fremtidens kulturskolelærere.

Skoleeier tar ansvar for å sikre veiledningskompetanse i kulturskolens personale (*jf. Nasjonale retningslinjer for PPU og kap. 1.4 i denne veilederen*).

Kulturskole

Kulturskolen planlegger og tilrettelegger praksis på flere kommunale tjenesteområder ut fra ønsker og behov fra utdanningsinstitusjonene og for den enkelte student.

Kulturskolen kan ha flere praksislærere med ulike erfaringer og kompetanse, gjerne organisert i praksislærerteam.

Kulturskolen bidrar til utdanningsinstitusjonenes skikkethetsvurdering av praksisstudenten (*jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning og kap. 1.5 i denne veilederen*).

Student

Studenter som har praksis på egen arbeidsplass, må forvente å utføre oppgaver på flere tjenesteområder i kommunen samt være forberedt på å møte et team av praksislærere.

Det forventes at studenten deltar i kulturskolens forsøks- og utviklingsarbeid som del av praksisopplæringen.

Utdanningsinstitusjon

Utdanningsinstitusjonen sender forespørsel om praksis til kulturskolen i god tid før praksisperioden, helst i forkant av det studieåret praksis skal gjennomføres.

Programplan for PPU må gjøres kjent for kulturskole og student.

Utdanningsinstitusjonen bør organisere PPU-studiet slik at lengre perioder med sammenhengende praksis blir mulig, for eksempel ved at det ikke gis øvrig undervisning i perioden.

Utdanningsinstitusjonen bør være oppdatert på kommunenes kompetansebehov jf. Meld. St. 18 (2020–2021) *Opplære, skape, dele – Kunst og kultur for, med og av barn og unge* [her](#), og Kunnskapsdepartementets Strategi Skaperglede, engasjement og utforskertrang – *Praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning*; [her](#).

Studentene kan ha flere praksislærere, og gjennomføre praksis på flere steder i egen kommune.

1 Nasjonale føringer for kulturskolen som praksisarena

Dette kapitlet beskriver kort nasjonale dokument som påvirker praksis i kulturskolen.

Kulturskolen ble innlemmet i forskrift for praktisk-pedagogisk utdanning først i 2015, og har kort tradisjon som praksisarena. I denne veilederen er det derfor lagt vekt på å møte kulturskolen og kommunens behov for oppdatert kunnskap om praksisopplæring og noe mindre vekt på utdanningsinstitusjonens behov.

Følgende dokument omtales med utgangspunkt i utvikling av praksisopplæring i kulturskolen

- Rammeplan for kulturskolen (2016)
- Meld. St. 18 (2020-2021) Oppleve, skape, dele – kunst og kultur for, av og med barn og unge
- Forskrift om rammeplan for PPU (2015)
- Nasjonale retningslinjer for PPU (2017)
- Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning (2006)
- Lærerutdanning 2025 Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene (2017)

1.1 Rammeplan for kulturskolen – Mangfold og fordypning

Kulturskolens rammeplan, «[Mangfold og fordypning](#)», ble ferdigstilt i 2016. Rammeplanen har ambisjon om å bidra til økt kvalitet i alle landets kulturskoler gjennom tydeliggjøring av kulturskolen som skoleslag. Målet er å videreutvikle særegne og lokale trekk ved kulturskolene i Norge, samtidig som planen etablerer en nasjonal fellestenkning for ytterligere kvalitetsløft.

For å sikre sammenhenger mellom kulturskolens samfunnsoppdrag og lærerutdanningens ansvar for å kvalifisere lærere til skoleslaget, er praksisopplæring i kulturskolen avgjørende. Ifølge [Munthe m.fl. \(2020\)](#) er det ingen forskningsbasert kunnskap om praksisopplæring i kulturskoler (se kap. 2.3.4 i denne veiledningen), til tross for at ønsket samarbeid mellom utdanning og praksisfelt er nedfelt i rammeplanen fra 2016.

Rammeplanen har bidratt til kulturskoleutvikling i mange av landets kommuner, blant annet gjennom kulturskolerådets veiledningsprogram, prosjektet Fremtidens kulturskole og Kulturskolebasert vurdering for læring i kulturskolen (se kap. 3.1 i denne veiledningen).

Rammeplanen beskriver fagene i tre ulike opplæringsprogram (bredde, kjerne og fordypning) som alle ivaretar aktivitet, deltakelse, formidling, opplæring og fordypning. Det skal være høy undervisningskvalitet i programmene. De fagene kulturskolene tilbyr, skal omfatte alle

opplæringsprogrammene. Fordypningsprogrammet kan gjerne organiseres i samarbeid med andre kommuner og/eller utdanningsinstitusjoner.

Rammeplanen anbefaler kulturskolene å utvikle fleksibilitet i organiseringen av tilbudene samt gi tydelige beskrivelser av mål, innhold og arbeidsmåter. Dette vil være av betydning både for elever og foreldre, rekruttering av nye kulturskolelærere og for utvikling av kulturskolen som praksisarena.

- Praksis for lærerutdanninger i kunstfag

Kommunen kan initiere samarbeid med andre kommuner/regioner om etter- og videreutdanning og oppmuntre kulturskolen til å ta imot praksisstudenter fra høyere utdanningsinstitusjoner der forholdene ligger til rette for det. Skoleeier kan også initiere samarbeid med høyere utdanningsinstitusjoner om forsknings- og utviklingsarbeid i kulturskolens fag (kap. 2.1).

- Lokalt utviklingsarbeid og kompetanseutvikling for personalet.

Skoleleder må legge til rette for pedagogisk utviklingsarbeid for å videreutvikle kulturskolens fag. Eksempler på utviklingsarbeid kan være forsøk med ulike måter å organisere undervisninga på, bruk av digitale verktøy, produksjon av undervisningsmateriell samt flerkulturelle og tverrfaglige prosjekt. Kompetanseheving for lærere gjennom systematisk kollegabasert samarbeid kan bidra til at læreren utvikler egen praksis og refleksjonskompetanse (kap.2.2).

- Om FoU-samarbeid

Høyere kunstfaglige utdanningsinstitusjoner kan i samarbeid med praksisfeltet initiere og gjennomføre forskningsprosjekt og pedagogiske og kunstneriske utviklingsprosjekt med fokus på blant annet nye arbeidsmåter og organisering av undervisning, utvikling av nytt undervisningsmateriell, samarbeid om skapende og utøvende virksomhet, tverrfaglige prosjekt, lokalt entreprenørskap og multimediale undervisningsformer (kap. 2.7).

I de kommuner som har vedtatt rammeplanen for kulturskolen, kan skoleeier gjennom avtaler om samarbeid med UH-sektor bidra til at kulturskolens mål, innhold og aktiviteter innarbeides i lærerutdanningens beskrivelser av praksis. Her kan også forventninger og krav fra universitets- og høyskolesektor (UH) skrives inn (f.eks. veiledningskompetanse i kulturskolen).

Kommunen har som skoleeier et helhetlig ansvar, myndighet og stor lokal frihet til å innrette tilbud og inngå FoU-samarbeid med UH-sektor for å utvikle kulturskolen som praksis- og FoU arena (se kap. 3 i denne veilederen).

1.2 Meld. St. 18 (2020–2021) Oppleve, skape, dele – *Kunst og kultur for, med og av barn og unge*

[Meldingen](#) har et eget kapittel om kulturskolen (kap. 8) som beskriver tiltak for å styrke kulturskolen for fremtiden.

Her nevnes spesielt praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) som en av de utdanningene som kvalifiserer for arbeid både i kulturskole, grunnskole og videregående opplæring. Utdanningen gir derfor praksisopplæring i flere skoleslag.

Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) er ei lærarutdanning ein kan ta etter å ha fullført gradsutdanning og utgjer eitt års fulltidsstudium. I rammeplan for kulturskolen er praktisk-pedagogisk utdanning anbefalt, men ikkje eit formelt krav for å bli tilsett i undervisningsstilling i kulturskolen. Lærarar med PPU kan kvalifisere for å bli tilsette både i kulturskolen og på trinn 5–13 i skolen ettersom kva fag dei har kompetanse i (kap. 8.4.5).

Stortingsmeldingen viser til rammeplan for PPU som åpner for praksis i kulturskole:

Rammeplanen for PPU opnar òg for at studentar med fagbakgrunn i utøvande kunstfag kan ta inntil 50 prosent av praksisen sin i kulturskolane (kap. 8.4.8)

Stortingsmeldinga beskriver muligheter for kompetanseheving gjennom finansiering til offentlig sektor-ph.d. for lærere i kulturskole og grunnopplæring.

Lærarar i kulturskolen som kvalifiserer for opptak til eit doktorgradsprogram, kan få finansiering innanfor den gjeldande ordninga.

Norsk kulturskoleråd har fleire prosjekt som kan bidra til forskingsbasert utvikling for kulturskolane og tettare kontakt med universitets- og høgskolesektoren, irekna denne doktorgradsordninga (kap. 8.4.8).

Kulturskolen som praksisarena forsterkes ved å vise til partnerskapssamarbeid, blant annet gjennom universitetsskoler. Et tilsvarende samarbeid om universitetskulturskoler er framhevet i stortingsmeldingen.

Med bakgrunn i erfaringar frå universitetsskolar og universitetsbarnehagar, har regjeringa satsa tungt på forsterka partnerskapssamarbeid mellom universitets- og høgskolesektoren og skolane. Partnerskapssamarbeid i lærarutdanningane skal sikre at alle lærarstudentar får tilgang til nokon utvalde praksisarenaer der forholda er spesielt lagde til rette for FoU-basert praksisopplæring. (kap. 8.4.8).

1.3 Forskrift om rammeplan for PPU

Kulturskolerådets praksisveiledning retter seg inn mot lærerutdanning som følger [Rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning](#), og som har en fagportefølje som er relevant for undervisning i kulturskolen. De viktigste punktene om praksis i kulturskole er allerede nevnt over, men kunnskap om rammeplanen for PPU og studieplanen ved utdanningsinstitusjonen, er en forutsetning for å kunne tilrettelegge for god praksisopplæring i kulturskolen.

Mange lærerutdanninger utdanner primært for ett skoleslag, for eksempel grunnskole. Lærerutdanninger i kunstfag kvalifiserer for arbeid i flere skoleslag og på andre yrkesarenaer. Da er det viktig at praksis i utdanningen speiler en slik bredde. I og med at en stor del av lærerutdanningens praksis kan foregå i kulturskole, vil nettopp det å kunne møte variasjonen i en kulturskolelærers arbeidsoppgaver, være av stor interesse. Mange kulturskoler har gode samarbeidsrelasjoner med skoleverket og kulturlivet, og kan gi studentene reelle erfaringer med hvordan en kulturskolelærer arbeider i det kommunale skole- og kulturliv.

1.4 Nasjonale retningslinjer for PPU

De nasjonale retningslinjene [Nasjonale retningslinjer for PPU](#) understreker behovet for godt samarbeid mellom utdanningsinstitusjonen og praksisfeltet:

Utdanningsinstitusjonen skal sikre involvering av alle relevante miljø, og legge til rette for forpliktende samarbeid mellom lærerutdannere ved utdanningsinstitusjonen og i praksisstudiet.

Institusjonen skal også legge til rette for sammenheng mellom studentenes aktiviteter på lærerutdanningsinstitusjonen og i praksisstudiet. Innenfor rammen av en avtale mellom lærerutdanning og skole skal programplanen koordinere opplæringen på de to læringsarenaene (kap. 3).

Forskriftens formuleringer omhandler i utgangspunktet skole. Denne veilederen ser kravene til praksisopplæring i en kulturskolekontekst.

1.5 Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning

[Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning](#) har som målsetting å «avdekke om studenten har de nødvendige forutsetninger for å kunne utøve yrket» (§2).

Praksisopplæring inngår i skikkethetsvurderingen og er derfor et ansvar for alle som er ansvarlige for praksis.

Løpende skikkethetsvurdering av alle studenter skal foregå gjennom hele studiet og skal inngå i en helhetsvurdering av studentens forutsetninger for å kunne fungere i yrket.

Paragraf 3 i skikkethetsforskriften tar for seg vurderingskriteriene. Det framgår klart at praksis i de reelle yrkeskontekstene er en viktig arena for den løpende vurderingen. Dette stiller krav til praksisskolens oppfølging av studenten.

Kriteriene for om en student er uskikket er at ett eller flere kriterier er oppfylt.

- a) *studenten viser manglende vilje eller evne til omsorg og til å lede læringsprosesser for barn, unge og voksne i samsvar med mål og retningslinjer for barnehagens og skolens virksomhet.*
- b) *studenten viser manglende vilje eller evne til å ha oversikt over hva som foregår i en barnegruppe eller en klasse, og ut fra dette skape et miljø som tar hensyn til barn, unge og voksnes sikkerhet og deres psykiske og fysiske helse.*
- c) *studenten unnlater å ta ansvar som rollemodell for barn, unge og voksne i samsvar med mål og retningslinjer for barnehagens og skolens virksomhet.*
- d) *studenten viser manglende vilje eller evne til å kommunisere og samarbeide med barn, unge og voksne.*
- e) *studenten har problemer av en slik art at hen fungerer svært dårlig i forhold til sine omgivelser.*
- f) *studenten viser for liten grad av selvinnsett i forbindelse med oppgaver i studiet eller kommende yrkesrolle.*
- g) *studenten viser manglende vilje eller evne til å endre uakseptabel adferd i samsvar med veiledning.*
- h) *studenten viser truende eller krenkende atferd i studiesituasjonen.*

For å sikre at praksisopplæring kan bidra til skikkethetsvurderingen, må kriteriene drøftes i samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonen og praksisskolene. Det er utdanningsinstitusjonen som har det helhetlige ansvaret for skikkethetsvurderingen, men det er i praksisopplæringen studenten viser i hvilken grad kriteriene blir oppfylt. Praksisskolen ved leder, har en sentral rolle i å få fram det ansvaret skolen har. Det innebærer at alle ansatte som deltar i praksisopplæringen, må være klar over det ansvaret som ligger i skikkethetsvurdering.

1.6 Lærerutdanning – 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene

I den nasjonale strategien [Lærerutdanning 2025](#) framheves betydningen av lærere med «... solid forskningsbasert kompetanse og løpende faglig samarbeid i et profesjonsfelleskap». Denne ambisjonen må også gjelde kulturskolen som samarbeidspart for grunnopplæringa og praksisarena for lærerutdanning. I praksisopplæring som kulturskolene tilbyr, må denne ambisjonen tydeliggjøres:

Hvordan kan kulturskolen bidra til innhold i praksisopplæring som sikrer denne lærerkompetansen?

Strategien framhever betydningen av å ha aktive profesjonsfelleskap i barnehager og skoler som arbeider systematisk med profesjonalisering og utvikling av læringsfelleskap. Kulturskolen som praksisarena må ha en tydelig utviklingsorientering der studenter, nyutdannede og erfarne lærere samarbeider.

Lærerutdanningene skal tilby *erfarings- og forskningsbasert praksisopplæring som likeverdige deler av utdanningene*, og studieprogrammene skal ha *profesjonsretting og sammenheng mellom studienes elementer*, som betyr sammenheng mellom studiets teoretiske og praktiske emner og praksisopplæring. Lærerutdanningskollegiet forventes å ha *høy profesjonskompetanse og oppdatert praksiserfaring*.

Strategien har et eget punkt om *stabilt og gjensidig utviklende samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene, barnehagesektoren og skolesektoren*. Her nevnes spesielt samarbeid om lærerprofesjonens kjerneoppgaver, skolens samfunnsoppdrag, samarbeid om FoU-prosjekt og samarbeid om lærerstudentens bachelor- og masteroppgave. For å sikre godt samarbeid er *gjensidig forpliktelse og respekt for hverandres bidrag* nevnt eksplisitt (kap. 2).

Kulturskolenes oppgave i samarbeidet med UH-sektoren er å tydeliggjøre på hvilke måter kulturskolen som praksisarena kan bidra til at studenten når sine utdanningsmål. Fordi kulturskolene

kan være ulike fra kommune til kommune, er det særlig viktig at hver enkelt kulturskole beskriver sine utviklingsområder og hvordan disse områdene kan inngå i et faglig samarbeid med lærerutdanningen, for å øke studentens profesjonelle kompetanse.

1.7 Kulturskolens kompetansebehov

Dette underkapitlet peker på hva vi per i dag vet om hva slags kompetanse som trengs i fremtidens kulturskole, og hvordan samarbeidet mellom lærerutdanning og kulturskole kan bidra i en slik kompetanseutvikling.

Kulturskolens rammeplan beskriver tre ulike utdanningsprogram: breddeprogrammet, kjerneprogrammet og fordypningsprogrammet. For studenter i praksis vil det være av stor betydning å få erfaring med undervisning i alle tre program. Kulturskolelæreren inneberer også forståelse for kulturskolen som ressurscenter, kulturskolens ulike samarbeidsarenaer i lokalsamfunnet og kulturskolen som organisasjon.

I undersøkelsen [Kulturskolens kompetansebehov for ny rammeplan. En regional undersøkelse i Buskerud, Telemark og Vestfold](#), rapporteres det at det i stor grad er tilstrekkelig kompetanse for *fordypningsprogrammet* og *kjerneprogrammet*. De fleste kulturskolelederne svarer at deres kulturskole er godt dekket med denne type kompetanse, og at det fins nok kompetanse regionalt til å samarbeide om talentarbeid og liknende (Rønningen, 2019).

Imidlertid svarer hele 80 prosent av respondentene i denne undersøkelsen, at det er behov for mer kompetanse i breddeprogrammet, særlig innenfor gruppeundervisning, klasseledelse, barne- og ungdomskunnskap og tverrfaglig kompetanse. Blant lederne svarer hele 73 prosent at de ønsker å øke den pedagogiske kompetansen omkring varierte undervisningsmetoder og særlig gruppeundervisning.

Innsiktene fra denne undersøkelsen forsterkes i kunnskapsgrunnlaget [Kultur + skole = sant](#) (Angelo m.fl., 2019) som var en del av forarbeidet til stortingsmeldingen om barne- og ungdomskultur (kap. 1.2).

Fremtidens kunnskapsbehov er beskrevet i rapporten [En styrket kulturskole](#), (Rønningen, 2019a) hvor mange kommuner, organisasjoner og institusjoner hadde innspill til Meld. St. 18 (2020–2021). Denne rapporten forsterker funnene i kunnskapsgrunnlaget med tanke på breddeprogrammet. Kompetanser som for eksempel mangfold, innovasjon, inkludering og entreprenørskap, er trukket fram som nødvendige i fremtidens kulturskole.

Når vi samtidig ser en dreining i nasjonal kulturskolepolitikk, der kommunene oppfordres til å samarbeide mer med både grunnskole, SFO og andre frivillige aktører, vil disse kompetansene bli vesentlige.

UH-sektoren har fått statlige insentiver til å utvikle samarbeid med kulturskolene om lærerutdanning. Det er i de siste årene satt søkelys på samarbeid mellom FoU virksomhet i UH-sektor og det kommunale kulturskolefeltet (f.eks. universitetskulturskoler og partnerskapssamarbeid). Praksisopplæringen må gjenspeile denne utviklingen.

Norsk kulturskoleråd har utarbeidet en oversikt over etter- og videreutdanningstilbudene som fins (2022), den finner du [her](#).

2 Praksisopplæring i kulturskolen

Kulturskoler med kommunalpolitisk vedtak om å følge Rammeplan for kulturskolen, har en tydelig føring i planens første kapittel der kulturskolens samfunnsoppdrag beskrives. Samarbeidet med skoleverket knytter kulturskolens oppdrag sammen med grunnskolens overordnede målsettinger og de forpliktelser skoleeier har for å sikre barns rettigheter til å delta i kunstneriske og kulturelle aktiviteter.

Kulturskolen kan tilby praksisplasser for utdanningsinstitusjoner med faglig og pedagogisk utdanning i de fagene kulturskolene representerer. Skoleslaget er hjemlet i Opplæringsloven med en tydelig forventning om tilknytning til kommunens skole- og kulturliv.

Det er svært viktig at praksisskolen kan tilby den variasjon som lærerutdanning i disse fagene kvalifiserer til. Det vil si arbeid i flere skoleslag (grunnskole, kulturskole og videregående). Kulturskolen har oppgaver knyttet til kommunens øvrige tjenestetilbud (f.eks. SFO, barnehage, helse- og omsorgsinstitusjoner) Mange kulturskoler samarbeider også med kulturlivet (instruksjons- og direksjonsoppgaver i kor, orkester, korps, teaterlag m.fl.) og kulturinstitusjoner (museer, gallerier m.fl.).

Dette innebærer at kulturskolelæreren møter elever/deltakere i alle aldre, og må være forberedt på å samarbeide med ansatte i andre institusjoner og organisasjoner. Å følge kulturskolelærere som har en slik fleksibilitet i sin arbeidshverdag, kan gi studentene relevant praksis som i stor grad kan forberede til kulturskolelæreryrket.

Rammeplanens kapittel to omhandler skoleeiers ansvar for kulturskolens drift og utvikling. Der nevnes både samarbeid om lærerutdanningspraksis og forsknings- og utviklingsarbeid knyttet til kulturskolens fag.

2.1 Organisering av praksisopplæring i kulturskolen

Praksis i PPU skal ha et omfang på (minst) 60 dager. Studenter med fagbakgrunn i utøvende kunstfag kan ha inntil 50 prosent av sin praksis i kulturskolen, altså inntil 30 dager. [Se forskrift om rammeplan for PPU.](#)

Det skal foreligge formelle avtaler om praksissamarbeid mellom utdanningsinstitusjonen, skoleeier (kommunen) og rektor ved praksiskulturskolen, og rektor ved kulturskolen har et overordnet ansvar for at praksisopplæring kan gjennomføres som avtalt.

2.2 Innhold i praksis

Praksisopplæring er en integrert del av alle fagene i PPU-utdanningen og anses som en læringsarena på linje med den øvrige undervisningen i studiet.

Skikkethetsvurdering, veiledning og vurdering av studenter i praksisopplæring er et felles ansvarsområde for faglærer og praksisveileder i PPU-utdanningen og kulturskolens rektor og praksislærer.

Følgende komponenter inngår i praksis:

- Undervisningspraksis. Både observasjonspraksis og aktiv undervisningspraksis med elever/grupper i ulike aldersgrupper og læringskontekster.
- Planlegging og gjennomføring av undervisning, utprøving og evaluering av innhold og arbeidsmåter.
- Kollegasamarbeid. Møte- og samarbeidsvirksomhet på ulike nivå, internt og eksternt.
- Skole/hjem-samarbeid.
- Elevvurdering. Innsyn i dokumentasjonskrav og elevadministrasjon.

Praksisopplæring skal ha en progresjon, være tilpasset studentens fagbakgrunn og knyttet til ulike sider ved kulturskolens virksomhet. Studenten skal få gradvis innføring i rollen som kulturskolelærer, og gjennom praksis utvikle sin profesjonsidentitet. Det skal stilles økende krav til studenten gjennom praksis i studiet. Det forventes også at studenten bidrar til utvikling og styrking av egen og andres profesjonsutvikling, blant annet ved å inngå i samarbeid med lærere og medstudenter.

I praksis i kulturskolen skal studenten få trening i *samarbeid om og ledelse av læringsarbeid* med enkeltelever og grupper av elever, erfare relasjoner som er sentrale for utvikling og læring og delta i elevvurdering og lokalt utviklingsarbeid. I kulturskolepraksis skal studenten bli kjent med skolens ulike program, få innsyn i skolens indre liv (lærermøter, evaluering, faglig utviklingsarbeid, teamsamarbeid osv.) og ha møter med kulturskolens ledelse.

I møtet med kulturskolen som lokalt ressurscenter vil det være av stor betydning for studenten å få innsikt i hvordan kulturskolens tilbud kan inngå i det øvrige skole- og kulturliv, i helse og omsorgsarbeid og i kunst- og kulturformidling.

Rammeplanen for kulturskolen vektlegger alle barns rettigheter til kunst- og kulturdeltakelse og ivaretagelse av den immaterielle kulturarven. Den samiske kulturarven er en del av den norske kulturarven og et eksempel på hvordan kunnskap og tradisjoner overføres mellom generasjoner. De nasjonale minoritetene i Norge har også bidratt til å forme vår kulturarv, og i kulturskolens fag kan

arbeid med det samiske og minoritetenes kulturer, være vesentlige uttrykk for mangfold og inkludering. Kulturskolens verdigrunnlag framhever betydningen av respekt for andres kultur og hvordan kjennskap til egen kultur og trygghet i egen identitet, kan bidra til ytringsfrihet, fellesskap og demokrati (kap. 1).

Når kulturskolen har større prosjekt som kan være lærerike og relevante, er det en fordel om studenter kan involveres – selv om de av praktiske grunner ikke kan følge et prosjekt over hele prosjektperioden. Det er en styrke at studentene møter ulike lærere og variert organisering av undervisning i sin kulturskolepraksis.

2.3 Kulturskolens praksissamarbeid med UH

Den campusbaserte undervisningen i PPU-studiet og praksisundervisningen, er like viktige læringsarenaer for studentens profesjonsutvikling og sluttkompetanse. Det er avgjørende for kvaliteten i studiet at innholdet i praksis ses i sammenheng med temaene i pedagogikk og fagdidaktikk. Relevans mellom yrket og utdanning styrkes ved at utdanningsinstitusjonen gir premisser for innholdet i studiets fag og praksis. Tilbakemeldinger fra praksisfeltet gir utdanningsfeltet relevant kunnskap om kompetansebehov for yrket.

Det anbefales at det dannes praksisgrupper på fra to til fire studenter. Hver gruppe har en utpekt fagperson fra utdanningsstedet som praksisveileder.

Praksislærer på kulturskolen skal ha en fordypning på minst 60 studiepoeng samt minst tre års undervisningserfaring. Videre bør praksislærer ha videreutdanning i veiledning på minimum 15 studiepoeng, eller forplikte seg til å gjennomføre et slikt studium.

Utdanningsinstitusjonen skal tilby veiledningsstudier til praksislærere.

2.3.1 Forarbeid til praksis

Før praksisopplæring starter skal både utdanningsinstitusjonen og praksiskulturskolen sikre at studenten er informert om praksisperioden og dens innhold og krav. Den enkelte kulturskoles fagtilbud og lokale satsinger må vektlegges, også med tanke på samiske kulturfag som fins i en del kulturskoler. Det bør utarbeides klare rutinebeskrivelser som begge parter følger.

Slike rutinebeskrivelser kan f.eks. inneholde felles oppstartsmøte hvor både studenter, utdanningsinstitusjonens fagpersoner, praksisveiledere/studieadministrasjon og praksiskulturskolens

lærere og rektor er til stede. I et slikt møte er det naturlig at utdanningsinstitusjonen formidler nødvendig informasjon, og at praksisveileder og student avklarer krav og forventninger til praksis. Det skal også foreligge en plan for hvordan praksis skal gjennomføres (for eksempel periodepraksis, punktpraksis, prosjektpraksis osv.).

2.3.2 Oppfølgingsmøte på praksiskulturskolen

Praksiskulturskolen og studenten bør ha minst ett besøk av utdanningsinstitusjonens praksisveileder og/eller faglærer i løpet av praksisperioden. Utdanningsinstitusjonen tar aktivt del i oppfølgingen av studentens praksis. Dersom dette på grunn av fysisk avstand ikke kan gjennomføres, legges det til rette for digitale samtaler.

Det bør foreligge et konkret opplegg for samarbeidet om en slik oppfølgingsamtale. Samtalen omhandler hva studenten skal utføre i praksis, hvordan studenten skal evalueres av både praksisveileder og praksislærer, hvordan en samtale mellom disse tre partene skal gjennomføres samt hva som skal komme ut av en slik oppfølgingsamtalen (kap. 2.4.6).

2.3.3 Hva må til for å øke kvaliteten i praksisopplæring?

I *Praksisopplæring i lærerutdanninger i Norge – en forskningsoversikt*, skriver E. Munthe m.fl. (2020) om sju mulige drivere for kvalitetsutvikling for praksisopplæring:

- *Lærerstuderenter som medstudenter i et læringsfellesskap*
- *Veilederutdanning for praksislærere*
- *Retningslinjer og hjelpemidler til praksisopplæring og praksisskoler*
- *Samarbeid om praksisopplæring og veiledning*
- *Vurdering av studenter i praksisopplæring og progresjon i praksisopplæring*
- *Styrking av praksisopplæring på campus*
- *Kobling mellom praksisopplæring og framtidig yrke i barnehage eller skole*

Alle disse kriteriene for god utvikling av praksis er avhengig av tett og forpliktende samarbeid mellom utdanningsinstitusjon og praksisfelt. Munthe skriver også følgende: *Vi vet ikke noe om praksisopplæring i kulturskoler eller i andre læringsarenaer som er relevante for mange lærerutdanninger* (4.4.1). Dette peker på et stort forskningsområde som Universitetet i Sørøst-Norge

ønsker å stimulere gjennom utprøving av innholdet i denne veilederen i søknaden til et DIKU-prosjekt 2023–2025 ([Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning](#)).

Når det gjelder variasjon og bredde i praksisopplæring påpeker Munthe følgende:

Vi har identifisert én studie om internasjonal praksis. Praksisopplæring på ulike arenaer og i ulike land er altså mangelvare. Videre har vi påpekt at vi også savner forskning om vurdering av lærerstudenter i praksisopplæring. Hva vektlegges av praksislærere? Hvordan står dette i forhold til retningslinjer for lærerutdanning og programplaner for lærestedene – og kan vi sammenligne oss med andre nordiske land eller internasjonalt? Er det enighet om hva som vektlegges? Hvilke situasjoner gir innblikk som praksislærere og campuslærere trenger for å kunne vurdere? Vi har ikke funnet studier som ser på skikkethetsvurdering og praksisopplærings rolle (4.4.1).

For å styrke sammenhengen i studentens læringsprosess, kan flere samarbeidsarenaer være aktuelle:

- a) Fagdager underveis i praksisperioden. Praksislærerne kan inviteres til fagdager ved utdanningsinstitusjonen. Det gir praksislærere mulighet til å følge praksisstudenters undervisning i teoretiske emner, møte utdanningsinstitusjonenes faglærere og ta del i dialoger omkring relevante problemstillinger i forbindelse med praksis.
- b) Faste møteplasser, for eksempel hvert halvår, der skoleeier, kulturskoleledere og utdanningsinstitusjonen møtes. Det bør være en forventning om at alle parter deltar i disse møtene for dialog omkring erfaringsdeling, evaluering og utvikling av samarbeidet mellom utdanningsinstitusjon og praksisopplæring.
- c) Veilederutdanning ved utdanningsinstitusjonen som arena for utvikling og dialog omkring innhold, organisering og relevans når det gjelder utdanningens fag og praksisopplæring.

2.4 Roller og ansvar i samarbeidet om praksisopplæring

Her beskrives kort de ulike rollene med tilhørende ansvar og oppgaver.

2.4.1 Skoleeier

Skoleeiers ansvar i forbindelse med kompetanseutvikling står i Opplæringsloven:

Skoleeigaren har ansvar for å ha riktig og nødvendig kompetanse i verksemda. Skoleeigaren skal sørge for at lærarar, rektorar og andre tilsette i skolen får høve til å utvikle seg fagleg og

pedagogisk så dei kan vere på høgd med utviklinga i skolen og samfunnet. (§ 10-8 i Opplæringsloven om Kompetanseutvikling)

Skoleeier bør selv delta i en aktiv dialog med utdanningsinstitusjonen og praksisstedene. Ved å legge til rette for kombinerte stillinger for kunstfaglige lærere i kommunen, kan skoleeier også bidra til den nødvendige bredde og fleksibilitet i lærerutdanningens praksis.

2.4.2 Rektor ved praksiskulturskolene

Rektor skal arbeide med kompetanseheving i kulturskolepersonalet og i dialog med utdanningsinstitusjonen bidra med tanke på å utvikle en så oppdatert og relevant praksis som mulig.

For å sikre god praksis er kulturskolens fokus på undervisningskvalitet og utviklingsarbeid avgjørende. Den enkelte kulturskole vil på den måten være aktuell som samarbeidspart for utdanningsinstitusjonens FoU-arbeid, både når det gjelder student- og læreraktivitet.

Rektor skal delta i vurderingsarbeidet av studenten.

Det bør etableres et samarbeid mellom utdanningsinstitusjonen og kommunen om ivaretagelse/veiledning av nyutdannede kulturskolelærere.

2.4.3 Praksislærer ved kulturskolen

Praksislærer ved kulturskolen har det daglige ansvaret for tilrettelegging og gjennomføring av praksisopplæring. Der det er hensiktsmessig å sette sammen et praksislærerteam, kan det gi større fleksibilitet i studentens muligheter for deltakelse i ulike fag og tilbud. Ved kulturskoler som tilbyr praksisopplæring, blir ofte hele personalet involvert i praksisopplæringen ved at studenten deltar i lærermøter, fagmøter, utviklingssamtaler m.m.

Praksislærer skal ha den løpende kontakten med utdanningsinstitusjonens faglærere. Dette for å sikre best mulig sammenheng mellom de teoretiske emnene og innholdet i praksis.

2.4.4 Praksisveileder fra UH-institusjonen

Praksisveileder har ansvar for å planlegge og bidra til gjennomføring av praksis etter utdanningsinstitusjonens planer og gjeldende lover, samt kjenne til studieprogrammet for PPU ved den aktuelle utdanningsinstitusjon.

Praksisveileder skal kjenne emnebeskrivelsene godt, delta i informasjonsmøte med studentene og bidra til at studenten legger en god plan for praksisperioden.

Praksisveileder skal i samarbeid med faglærere planlegge praksis og delta i veiledningsmøter før, underveis og etter praksis samt vurdere studenten etter oppsatt rutine for studiet.

2.4.5 Utdanningsinstitusjonens faglærere og samarbeid med praksisveileder

Utdanningsinstitusjonene har en egen praksisveileder/praksiskoordinator som følger opp arbeidsoppgavene omkring praksisopplæring (pkt. 2.4.3). For å sikre sammenheng mellom utdanningens fag/emner og praksis, er det helt nødvendig at utdanningens faglærere har god oversikt over innholdet i de ulike praksisperiodene. Da kan undervisningen i de ulike emnene ivareta studentenes praksiserfaringer slik at teori og praksis ses i sammenheng.

Nybegynneropplæring er et tema som i varierende grad berøres i de teoretiske emnene og i praksis. Det kan føre til at studentene ofte må tilegne seg kunnskap om nybegynneropplæring etter at de har startet i jobb som kulturskolelærere. Nytilsatte kulturskolelærere kan også behøve tilgang til kunnskapsressurser og opplæring i å undervise nybegynner elever. Både utdanningsinstitusjonene og kommunene får derfor en sentral rolle i videreutdanningen av nyansatte. En sentral oppgave for kulturskolens ledelse er å legge til rette for at erfarne profesjonsutøvere kan dele sin kunnskap med nyutdannede kulturskolelærere i profesjonelle læringsfellesskap.

2.4.6 Studenten

Studenten skal sette seg inn i utdanningsinstitusjonens krav og følge dem. Som regel vil det stilles krav til deltakelse i grupper med studenter og lærere. Det forventes at studenten er godt forberedt til egen undervisning, kan kommentere andre studenters undervisning, kan planlegge møter på praksisskolen og bidrar til at praksiserfaringer bringes inn i utdanningens faglige emner. Disse forberedelsene danner også utgangspunkt for praksissamtalen.

2.4.7 Praksissamtalen

I praksissamtalen møtes praksislærer fra kulturskolen, faglærer fra utdanningsinstitusjonen og studenten som er i praksis. Praksissamtalen er en arena for refleksjon og fordypning, der studenten sosialiseres inn mot profesjonen, og der studenten utvikler profesjonsforståelse. Målet med disse samtalene er å bearbeide studentens praksiserfaringer i møte med teorier og andre typer erfaring,

og at skole- og undervisningsfaglige problemstillinger diskuteres – både fra studentens, praksislærerens og faglærerens ståsted. Da kan studenten involveres i samtaler der ekspertene, i denne sammenhengen faglærer og praksislærer, diskuterer profesjonens faglige innhold og oppgaver med utgangspunkt i studentens praksiserfaringer.

Praksissamtalen gjennomføres i etterkant av studentens praksisundervisning, der både faglærer og praksisleider har vært til stede, og samtalestrukturen legges opp i samarbeid mellom de tre partene. En kan velge å bruke et skjema som utgangspunkt for samtalen, eller en løsere ramme i diskusjonen der temaene tas opp i den rekkefølgen de dukker opp.

Studenten bør skrive både veilednings- og refleksjonsnotater knyttet til praksisundervisningen, og disse notatene kan være en del av grunnlaget for samtalene. Studenten får kontinuerlige tilbakemeldinger gjennom praksisperioden, men i praksissamtalene knyttes praksisundervisningen nærmere opp til undervisningen på utdanningsinstitusjonen. Diskusjoner om hvilke kompetanser kulturskolelærere bør være i besittelse av som en følge av kulturskolens brede nedslagsfelt, kan også være tema i praksissamtalene, slik at dette blir aktualisert for studenten gjennom hele utdanningsløpet.

Det å veksle mellom *frivillige* og *obligatoriske* undervisningsarenaer er en tematikk som i liten grad berøres innenfor de respektive kulturskolelærerutdanningene, selv om det er en stor del av kulturskolelærerprofesjonens virke. Å måtte veksle mellom mange arenaer og identiteter er en typisk karakteristikk og forståelse av «kulturskolelæreridentiteten». Dette kan være et aktuelt tema å bringe inn både i praksisopplæringen og i utdanningens teoretiske emner. Se også [Aglen, G.S. 2022](#) og [Aglen, G.S. 2021](#) om praksissamtalen.

3 Kulturskolen som forsknings- og utviklingsarena (FoU)

Norsk kulturskoleråd har gjennom sitt funksjonsområde FoU en særlig oppgave med å initiere, koordinere og formidle forskning for utvikling av kulturskolene. Dette er nedfelt i Norsk kulturskoleråds [Strategi 2032 – med kulturskolen inn i fremtiden](#).

FoU består av begrepene forskning og utvikling forstått som grunnforskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid. Det er per i dag stor mangel på forskning om kulturskole generelt og praksisopplæring spesielt. For å sikre en relevant kulturskolepraksis, bør samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene og praksisfeltet også inkludere større FoU-prosjekt på disse områdene.

Det er ønskelig at FoU kan skje i samarbeid mellom med representanter fra utdanningsinstitusjonen og praksisfeltet.

3.1 Studentens forskningsarena

Kulturskolen kan være en FoU-arena der studenten kan undersøke ulike problemstillinger. Det er viktig at studenten opplever kulturskolepraksis som kan motivere for utprøving, utforskning og evaluering.

I PPU-studier skal studenter gjøre FoU-arbeid, dette er nedfelt i både Forskrift om rammeplan for PPU under ferdigheter hos kandidaten slik:

Kandidaten kan planlegge, gjennomføre og reflektere over undervisning basert på forsknings- og utviklingsarbeid og erfaringsbasert kunnskap. (Forskrift om rammeplan for PPU § 2 Læringsutbytte)

og i de nasjonale retningslinjene for PPU:

Videre bør eksamensformene være forsknings- og utviklingsbaserte. Det kan for eksempel bety at studentene som eksamensform gjennomfører et FoU-arbeid i praksis i samarbeid med pedagoger, fagdidaktikere og praksisveiledere. (Nasjonale retningslinjer for PPU § 4.5.3 Eksamens- og vurderingsformer)

Det bør være mulig å knytte dette arbeidet til kulturskolen, slik at kompetanse om kulturskolen også kan utvikles gjennom studentens eget forskningsarbeid/egen FoU-oppgave. For å sikre studenten tilgang til nødvendig FoU-kompetanse, bør utdanningsinstitusjonen og praksiskulturskolen samarbeide om innspill til og veiledning av studentens FoU-arbeid. I Rammeplan for kulturskolen i punkt 2.2. står dette beskrevet slik:

For å sikre en kunnskapsbasert utvikling i skoleslaget, er det behov for ytterligere dokumentasjon og empiriske studier knyttet til innhold, arbeidsmåter og vurdering i fagene. Kulturskolelæreren og -lederen bør i større grad skoles i utforskning og dokumentasjon av egne praksiserfaringer, gjerne i samarbeid med høyere utdanning. Kulturskolens personale bør ha muligheter til å delta i regionale, nasjonale og flernasjonale fag- og forskningsnettverk.

Lengre perioder i praksis gir muligheter for at studenten kan gjøre FoU-arbeid i kulturskolen og det er flere satsingsområder i regi av Kulturskolerådet som kan være aktuelle for et slikt FoU-arbeid.

3.1.1 Veiledningsordningen

Den overordnede målsettingen for [veiledningsordningen](#) (Norsk kulturskoleråd, u.å.) er at kulturskoleeier og kulturskolens ledere og lærere etablerer gode strukturer og arbeidsmåter for faglig og organisatorisk utviklingsarbeid. Målet med veiledningsordningen er å utvikle en kultur for kontinuerlig utviklingsarbeid gjennom dannelse av profesjonelle læringsfellesskap som omfatter både interne og eksterne samarbeidsparter.

Rammeplan for kulturskolen er bakgrunn for utviklingsarbeidet, som et felles rammeverk og referanse for alle landets kulturskoler uavhengig av geografi og elevtall. Samtidig skal kulturskolen prioritere egne utviklingsområder og lage en plan for arbeidet i løpet av veiledningsperioden.

3.1.2 Kulturskolebasert vurdering for læring (KulVFL)

Nettkurset [Kulturskolebasert vurdering for læring \(KulVFL\)](#) (Norsk kulturskoleråd, u.å.) tar utgangspunkt i Rammeplan for kulturskolen, profesjonelle læringsfellesskap, og de fire grunnprinsippene for læringsfremmende vurdering: mål, tid, tilbakemeldinger og elevinvolvering.

KulVFL sikter mot å videreutvikle hele lærerkollegiet og lederes vurderingskompetanse, stimulere til videre profesjonsutvikling, styrke læringsfellesskapene på den enkelte kulturskole, bidra til samarbeid på tvers av kulturskoler samt støtte kulturskoleledere (rektor og fagledere) i utviklingsarbeid. Dette skjer gjennom arbeid med seks moduler over to semestre.

3.1.3 Forskning på egen praksis

Norsk kulturskoleråds [Strategi 2032](#) sier at Kulturskolerådet skal legge til rette for økt forskning for utvikling i kulturskolefeltet samt arbeide for å øke samhandlingen mellom kulturskolefeltet og UH-sektoren. Kulturskolerådet skal også medvirke til utvikling og erfaringsspredning i det eksisterende praksisfeltet gjennom blant annet forskning.

Ønsket om økt forskning og utvikling på kulturskolefeltet samt samhandling mellom kulturskolefeltet og utdanningsinstitusjonene finner også en sterk klangbunn i regjeringens strategi for utvikling av praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning – Skaperglede, engasjement og utforskertrang. [Der](#) tar regjeringen til orde for å styrke kompetansen i kulturskolen blant annet gjennom *utvikling og samhandling med universiteter og høyskoler* (s. 32).

3.1.4 På vei til universitetskulturskole

Norsk kulturskoleråd ønsker å bidra til å styrke og utvide samarbeidet mellom kulturskolesektoren og universitet- og høyskolesektoren, og mener opprettelse av universitetskulturskoler i flere regioner kan bidra til dette.

Tanken bak universitetskulturskoler bygger på modeller for universitetsskole og partnerskapsamarbeid, som det fins flere utgaver av i landet. I disse sammenhengene arbeider skoler og forsknings- og utdanningsmiljø tett sammen for å utvikle og styrke relevant kunnskap og kompetanse i begge sektorer. På denne måten kan kulturskolene være naturlige arenaer for studentenes forskning som kan brukes i kulturskoleutvikling, samtidig som UH-institusjonene får tettere kontakt med det praksisfeltet de både utdanner til og forsker på.

Fra 2020 ble ordninga med offentlig sektor-ph.d. ([Forskningsrådet, 2022](#)) utvidet til å omfatte kulturskolelærer som er ansatt i kommunal kulturskole.

Mer informasjon om ordningen offentlig sektor-ph.d. fins i Meld. St. 18 (2020–2021) ([kap. 8.4.8](#)).

3.1.5 Fremtidens kulturskole

Prosjektet [Fremtidens kulturskole](#) (samarbeid mellom KS og Norsk kulturskoleråd) har utfordret kulturskolens rolle i fremtiden. Hvordan tenker kommunen at fremtidens kulturskole vil se ut og hva skal kjennetegne kulturskolen som utviklingsaktør i fremtidens kommune? Fremtidens kulturskole vektlegger kompletterende og mangfoldige kompetanser, bruker- og elevmedvirkning samt samskaping mellom ulike tjenesteytere i kommunen.

3.1.6 Kulturskolen som inkluderende kraft i lokalsamfunnet (KIL)

I et vidt perspektiv kan kulturskolen bidra til å opprettholde våre demokratiske idealer, der barn og unge ønsker å engasjere seg og ta del i samfunnet. Kulturrådet hadde et samarbeid med kulturskoleorganisasjonene i Danmark, Norge og Sverige om prosjektet [Inkluderende kulturliv i Norden \(2020\)](#) i perioden 2018–2019. Felles mål for de nordiske kulturskoleorganisasjoner var å bidra til at kulturskolene utvikler metoder og verktøy for å inkludere flere grupper som i dag ikke deltar i kulturskolens aktiviteter.

Det ble i tillegg organisert et ressursnettverk bestående av aktive forskere fra universitets- og høgskolesektoren i de nordiske landene (KIL-forsk). Disse forskerne var knyttet til nettverket av de deltakende kommunene.

3.1.7 Koordinert kulturarbeid

Pilotprosjektet [Koordinert kulturarbeid](#) (Norsk kulturskoleråd, 2020) ser nærmere på hva som skjer når kommunale ordninger som fritidsklubb, UKM og kulturskole drives som et helhetlig, koordinert tilbud. Helhetlige og samorganiserte lokale tilbud er i tråd med ambisjonene i barne- og ungdomskulturmeldingen (Meld. St. 18). Meldingen vektlegger at alle barn og unge skal ha mulighet til å påvirke og delta i sitt lokale tilbud.

3.1.8 Pedagogisk utviklingsarbeid

Pedagogisk utviklingsarbeid er å undersøke og utvikle nytt innhold og nye arbeidsmåter i undervisningen. De ulike programmene i rammeplanen (bredde, kjerne og fordypning), er godt egnet for slikt utviklingsarbeid. Samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonen og kulturskolen fremmer målsettingen om å øke studentens læringsutbytte.

Alle de nevnte satsingene og prosjektene i regi av Kulturskolerådet har involvert mange kommuner og kulturskoler. FoU-arbeid gjennom deltakelse i satsinger og utviklingsprosjekt, kan være en verdifull praksiserfaring for studenten.

Ressursliste

- Aglen, G. S. (2021). Praksissamtalen i kulturskolelærerutdanning. En arena for utvikling av studenters profesjonsforståelse. *Nordic Research in Music Education*, 21 (2), 134–160. <https://brage.inn.no/inn-xmlui/handle/11250/2826752>
- Aglen, G.S. (2022). *Kulturskolelæreryrket i bevegelse – en framvekst av nye profesjoner?* [Doktorgradsavhandling, Høgskolen i Innlandet] Brage.inn.no <https://brage.inn.no/inn-xmlui/handle/11250/2981069>
- Angelo, E., Berge, O. K., Emstad, A. B., Heian, M. T. (2019) *Kultur + skole = sant. Kunnskapsgrunnlag om den kommunale kulturskolen i Norge*. Telemarksforskning. (TF-rapport nr. 489) <https://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/kultur-skole-sant/3487/>
- Forskrift om rammeplan for PPU (2015). *Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning*. (FOR-2015-12-21-1771). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2015-12-21-1771>
- Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning. (2006). *Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning*. (FOR-2006-06-30-859). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2006-06-30-859>
- Forskningsrådet (31. januar 2022). *Offentlig sektor-ph.d.* <https://www.forskningsradet.no/sok-om-finansiering/midler-fra-forskningsradet/offentlig-sektor-phd/>
- Kunnskapsdepartementet (2017a). *Lærerutdanning 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene*. Regjeringen (F-4434 B) https://www.regjeringen.no/contentassets/d0c1da83bce94e2da21d5f631bbae817/kd_nasjonal-strategi-for-larerutdanningene_net.pdf
- Kunnskapsdepartementet (2017b). *Verdier og prinsipper for grunnopplæringen – overordnet del av læreplanverket*. Fastsatt som forskrift i kongelig resolusjon. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/verdier-og-prinsipper-for-grunnopplaringen/id2570003/>
- Kunnskapsdepartementet (2019). *Skaperglede, engasjement og utforskertrang. Praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning*. Regjeringen (F 4452 B) <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/skaperglede-engasjement--og-utforskertrang/id2665820/>
- Meld. St. 18 (2020–2021). *Oppleve, skape, dele — Kunst og kultur for, med og av barn og unge*. Kulturdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-29-20122013/id723252/>
- Munthe, E., Ruud, E., Malmo, K.-A.S. (2020). *Praksisopplæring i lærerutdanning i Norge; en forskningsoversikt*. Kunnskapscenter for utdanning, Universitetet i Stavanger <https://www.uis.no/sites/default/files/inline-images/mlZHTpKpRyQ6V5sACwmlbYYIumQcSBDtRx7gNEc7vqO8JSmxTG.pdf>
- Nasjonalt råd for lærerutdanning (2017). *Nasjonale retningslinjer for praktisk pedagogisk utdanning – allmennfag*. Universitets- og høgskolerådet. <https://www.uhr.no/f/p1/i13d351d8-d4a8-4c93-ac64-f0d2fbbdc6c6/godkjente-retningslinjer-ppu.pdf>

- Norsk kulturskoleråd (2016). *Rammeplan for kulturskolen – Mangfold og fordypning*. Norsk kulturskoleråd. <https://kulturskoleradet.no/rammeplanseksjonen/rammeplanen>
- Norsk kulturskoleråd (2020, 19. august) *Koordinert kulturarbeid. Pilotprosjekt med stor ungdomsmedvirkning*. <https://www.kulturskoleradet.no/nyheter/2020/august/pilotprosjekt-med-stor-ungdomsmedvirkning>
- Norsk kulturskoleråd (2020). *Strategi 2032. Med kulturskolen inn i fremtiden*. Norsk kulturskoleråd. https://www.kulturskoleradet.no/_extension/media/7526/orig/2020%20Strategi%202032.pdf
- Norsk kulturskoleråd (u.å.) *Fremtidens kulturskole*. Hentet 1. oktober 2022 fra <https://www.kulturskoleradet.no/vi-tilbyr/fremtidens-kulturskole>
- Norsk kulturskoleråd (u.å.). *Kulturskolebasert vurdering for læring – KulVFL*. Hentet 1. oktober 2022 fra <https://www.kulturskoleradet.no/vi-tilbyr/kulvfl/kulvfl>
- Norsk kulturskoleråd (u.å.). *KIL (Kulturskolen som inkluderende kraft i lokalsamfunnet)*. Hentet 1. oktober 2022 fra <https://www.kulturskoleradet.no/vi-tilbyr/program-og-prosjekt/kil>
- Norsk kulturskoleråd (u.å.). *Veiledning i kulturskoleutvikling*. Hentet 1. oktober 2022 fra <https://www.kulturskoleradet.no/vi-tilbyr/veiledning-i-kulturskoleutvikling>
- Opplæringslova – oppl. (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*. (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61>
- Rønningen, A. (2019a). *En styrket kulturskole. Om kulturskolens forankring, rolle og ambisjoner og kompetanse*. Norsk kulturskoleråd. https://kulturskoleradet.no/_extension/media/7026/orig/2020%20En%20styrket%20kulturskole.pdf
- Rønningen, A. (2019b). *Kulturskolens kompetansebehov for ny rammeplan. En regional undersøkelse i Buskerud, Vestfold og Telemark*. *Journal for Research in Arts and Sports Education*. 2019(1) 59–77. <https://jased.net/index.php/jased/article/view/1283/3467>
- Rønningen, A., Wilhelmsen, M. (2022) *Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger*. Norsk kulturskoleråd <https://www.kulturskoleradet.no/nyheter/2022/mai/innsjell-etter-og-videreutdanning-kulturskoleansatte>
- Sande, S.E. (2020). *Inkluderende kulturliv i Norden*. Forankret i Prop. 1 S (2016–2017). Norsk kulturråd. <https://www.kulturradet.no/vis-publikasjon/-/rapport-inkluderende-kulturliv-i-norden-2020>